

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franco. Reklamacije so proste pošiljke. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

Izreja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamnne notice vseh vrst je plačati po ceniku od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Na delo za Mladinsko Matico!

Delo za Mladinsko Matico je v polnem teku. Ponemok se že pobira naročnina, nekateri društveni odbori so že razpravljali o naši akciji in tudi pri društvenih zborovanjih se je že govorilo o nabiranju članstva. Optimisti in pesimisti se oglašajo, toda mi vemo le eno, da moramo zbrati desetstisoč naročnikov. Ali je to mogoče? Je! A je mogoče le, če se zgane vse učiteljsvo, če se ogreje za stvar. Ali bo dovolj ognja v naših vrstah? Bo dovolj gorečnosti, dovolj vztrajnosti?

Tri mladinske knjige v letu, to je malo. Malo, če tudi mislimo na revščino našega mladinskega književnega trga. A če imate pred očmi, da ne gre le za tri knjižice, ampak za začetek podjetja, ki ima vse pogoje, da se razvije v veliko zalogo našega mladinskega slovstva, potem ne boste oklevali, temveč se boste lotili važnega dalekosežnega dela. Mladinska Matica je ustanova, ki zasluži največjo podporo vsega slovenskega učiteljsva. Prosvetni načelstvi obeh oblasti priznavata pomen ustanove, zato sta priporočili učiteljsvu, naj se zavzame zanjo.

Mislimo, da bo učiteljsvo storilo vse, da se Mladinska Matica razvije, zakaj v njegovih rokah je njen razvoj. Saj to niso nihakršne žrtve, ako propagiramo nekaj tednov novo ustanovo in zbiramo naročnike in naročnino. Poverjeništvo pričakuje, da se učiteljsvo loti dela z vztrajnostjo in z voljo, ki jo zasluži dobra stvar.

V olajšavo nabiranja naročnikov med mladino pošljemo v prihodnji številki Učiteljskega tovariša naslovno sliko „Zgodbe z južnega morja“ (v dveh barvah) in s propagandnim besedilom. Tovarišice, tovariši! Dajte te propagandne letake otrokom, seznanite jih vse z Mladinsko Matico in njenim plemenitim namenom! Istočasno bomo razposlali vsem šolam tudi nabiralne bloke in prosimo, da greste takoj na delo, ker moramo čim prej ugotoviti število naročnikov.

Zavedajte se, da ustanavljate kulturno institucijo, ki bo lahko razširila med našo mladino stotisoče lepih, dobrih del domače in tuje književnosti! Zavedajte se, da je od vašega prvega nastopa odvisna usoda znamenite in prepotrebne ustanove!

Na delo, da bomo spet lahko pokazali, kaj zmora naš stan!

Za poverjeništvo UJU — Ljubljana

dne 14. februarja 1928.

Andrej Skulj,
poverjenik.

Josip Kobal,
tajnik.

O premeščanjih po § 71. v mariborski oblasti.

Drugi temelj, ki je tako zelo potreben, je, da se iz vseh uradov v državi iztira politika in strankarstvo. V uradu sme biti in mora biti samo en gospodar: Ta gospodar se imenuje zakon. Drugega gospodarja ni... Uradniki se naj nastavljajo po sposobnosti in izobraženosti, ne pa po tem, h kakih stranki kdo pripada; kajti v uradu se ne sme služiti političnim strankam, temveč zakonu in s tem redu in zadovoljnosti v državi. Depolitizacija in razstranjanje uradov je ena poglobitna točka med naglami, ki si jih bo stavila bodoča vlada...

Dr. Korošec na volinem shodu v Kamniku, 4. sept. 1927.

Dovolj je znana borba slovenskega učiteljsva proti zlorabi znanega § 71., kateri mu je zadal toliko ran, da še danes niso zaceljene. Zato je nepotrebno vzbujati reklamacije iz one žalostne dobe in naštevati kopico naravnost kričočih slučajev; saj se jih vsi še predobro spominjamo. Prav tako je dovolj znano stališče naše organizacije v tem vprašanju; saj je bilo nešteto krat poudarjeno. Če smo odkriti, moramo tudi naravnost priznati, da je v tem oziru opaziti zadnjih par let prav izdaten napredek. V splošnem vrši učiteljsvo svoj poklic mirno in brez tiste moreče negotovosti, ki je svoj čas visela nad njim liki Damoklejev meč, da lahko zapuha vsak trenutek veter, ki te zanes v druge kraje, ali pa kar enostavno vrže na cesto. Zato pa je tam bolj naša dolžnost, da na vse take posamezne slučaje, ki se še sedaj dogajajo, posebno opozarjamo ter jih pribijemo kot nezdrave pojave; nezdrave za prosvetno upravo in nezdrave ter naravnost kvarne za šolo in učiteljsvo, pa naj bode na krmilu Peter ali Pavel.

In nekaj takih slučajev se je v zadnji dobi pripetilo v Mariboru. Ze jeseni je bilo nekaj slučajev, ko so bile po § 71. (in na lastno prošnjo) premeščene nekatere učne osebe z več službenimi leti na prav ugodna mesta. Naravno, da so take premestitve izzvale med učiteljsvom ostro kritiko, ki ni bila ravno častna za našo prosvetno upravo. Saj se je videlo, da se po kratkem odmoru vračajo zopet stare zloglasne metode in se oddajajo prav dobra mesta po § 71. med tem, ko so slabša mesta čisto nezasedena in bi bila v marsikakem oziru mnogo bolj potrebna njihova zasedba nego takozvanih boljših mest. Seveda je pri teh premestitvah nastala govornica o vplivu in sodelovanju političnih strank, morda celo več, kakor pa se je vpliv faktično sam pokazal. — Komaj pa se je na te slučaje malce pozabilo, že sta se zgodili dve premestitvi, ki naravnost bijeta v obraz ne samo stališču naše organizacije in ogromne večine slov. učiteljsva, ampak tudi stališču šefa vladajoče stranke SLS, kakor ga je označil v programatičnem svojem govoru v Kamniku.

Pa da smo konkretni!

Januarja je bil premeščen po § 71. tov. Petrun iz obmejne Kaple v Maribor na III.

deško šolo. Tov. Petrun ima 3 službena leta. Prav takrat pa je bila premeščena tovarišica Pečnikova iz Prevalj v Maribor na IV. deško šolo, in sicer kot stalna učiteljica s kraljevim ukazom. Če imata ta dva obe lastnosti sposobnosti in izobraženosti v toliki meri, da je prišlo to pri premestitvi v poštev, kakor je povdaril dr. Korošec v svojem govoru, potem nas to veseli in moramo njima le častiti. Zdi se pa, da se je premešitev zgodila po strankarski pripadnosti, kar je javno obsodil sam voditelj vladajoče stranke. Zakaj tov. Petrun je bil svoj čas načelnik Orla v Mariboru in tovarišica Pečnikova je prišla na svojem prejšnjem službenem mestu v tako službeno navzkrižje z upraviteljem in z vsem učiteljskim zborom, da je vsa poučena javnost najmanj pričakovala objektivne disciplinske preiskave po nadrejeni oblasti, ne pa premestitve po § 71. v Maribor na deško šolo. Zato je z njenim imenovanjem prizadejana javni stanovski morali, za katere dvig se trudi zlasti slovensko učiteljsvo potom svoje organizacije — krepka zasušnica.

Da smo si pa docela na jasnem! Politična pripadnost in živčensko delovanje, dokler se giblje v postavnih mejah, ne sme nikoli in nikjer ovirati premestitve, še sto krat manj pa sme biti njen vzrok. Torej: uradniki (in seveda tudi učiteljsvo!) se naj nastavljajo po sposobnosti in izobraženosti, ne pa po tem, h kakih stranki kdo pripada. Zato ne vidimo nikake krivice v tem, ako imata imenovana dva svoje svetovno in politično naziranje in ga skušata uveljaviti kjerkoli, čeprav se ne sklada recimo s prepričanjem in naziranjem večine slovenskega učiteljsva. To je njuno osebno najprimitivnejše pravo in bi bil največji nesmisel jima ga odrekati. Krivda oblasti leži v tem, če ju je premeštila iz politično strankarskih ozirrov. In nihče ne more trditi, da tega videza v teh slučajih ni. Njuna krivda je pa v tem, če sta se poslužila politično strankarskih in osebnih zvez v dosegu teh premešitev. S tem sta trenutno sebi koristila, obenem pa sta zadala občuten udarec stanovsk. morali. Ta slučaj pa je obenem donesol politični stranki več škode nego koristi.

Je pa še drugi vzrok, ki po vsej pravici izziva ogorčenje v uveljavljanju takih metod potom šolske uprave. Znano je, da je zunaj na deželi mnogo prvovrstnih učiteljev, ki so obenem rodbinski očetje, katerih otroci študirajo v Mariboru. Kako je mogoče v današnjih razmerah vzdrževati dvoje in troje otrok v mestnih šolah, o tem ni potreba izgubljati besed. Pa ti pride šolska uprava in stalno namesti učiteljico na deško šolo v mestu! To je brezobzirnost in naravnost brskiranje dobrih in zaslužnih učiteljev očetov, ki morajo v takih razmerah izgubiti vsako veselje do šolskega, še bolj pa do izvenšolskega dela.

Ze pred leti smo protestirali proti temu, da se je stalno mesto na deški šoli v Mariboru po razpisu oddalo učiteljici, ker bi bilo po vsej pravici pripadlo moškemu, oženjenemu prosilcu. Pa takrat je bilo vsaj razpisano tako, da se je zamoglo na ta način oddati, dasi tak razpis ni bil v prav ničemer utemeljen. Zdaj se je pa šlo še izdaten ko-

rak naprej ter se je dalo mesto na deški šoli stalno — učiteljici po § 71. Torej mesto, da bi se bila popravila svoječasa krivica na isti šoli, se je storila nova, še večja.

To imenovanje je pa tudi protizakonito, ker je bilo oddano mesto na začasni vzpo, rednici, katera obstoja komaj pol leta, stalno.

Ravnatelj F. KADUNC, Maribor:

Reforma učiteljsč.

Ako pogledamo okoli sebe, vidimo v Sloveniji lepo falango solidno izobraženega in delovnega osnovnošolskega učiteljsva, ki je v svoji požrtvovalnosti in samozatajevanju storilo vse mogoče in doseglo, da je število analfabetov v naši pokrajini reducirano na minimum.

Učiteljska, osnovana na temelju državnega osnovnošolskega zakona iz leta 1869. so v polni meri izpolnjevala svoje dolžnosti. Ali prišel je povojni čas, ki stavlja na učiteljsvo in s tem tudi na učiteljska nove, večje naloge in radi tega je nastala želja in zahteva, da se učiteljska ne samo pri nas, nego v celi Evropi reformirajo.

Za stara učiteljska moremo mirno reči, da so dovršila svojo nalogo. Povojni čas preživljamo v znaku preureditev, poizkusov in malih reform, a sedaj izgleda, da se bo cela stvar vzela definitivno in radikalno v roke. — Te dni sem čital nove, v januarju številki dunajskega ped. mesečnika »Der neue Weg« izišle: »Smernice za preureditev učiteljske izobrazbe v Avstriji«. Ne bo škodovalo, ako jih pogledamo, posebno z ozirom na to, ker se bodo v prihodnjih mesecih sestale tudi pri nas tozadevne anketne komisije v Beogradu in lbo prišel zakon za učiteljska pred parlament.

Današnja učiteljska se bodo zvala v Avstriji učiteljske akademije, ki bodo ali moške ali ženske; v zadnjih dveh letnikih bo pouk event. lahko skupen. Trajanje študij se bo razširilo na šest let, in sicer bodo služila prva štiri leta splošni izobrazbi v obsegu višjih razredov drugih srednjih šol in se bodo še posebno ozirala na bodoči poklic gojencev. Višja dva letnika bosta pa služila pedagoško-didaktični izobrazbi. Vsaki učiteljski akademiji bo dodeljena za praktično izobrazbo ena osnovna šola, na kateri morajo biti otroci iz različnih družabnih plasti. V to svrhu bodo služile event. tudi meščanske šole (Hauptschulen) in okoliške osnovne šole. Učiteljski akademiji bo moral biti dodeljen, ali z njo spojen otroški vrtec.

V učiteljske akademije se bodo sprejemali na temelju sprejemnih izpizov učenci in učenke srednjih in meščanskih šol. Da se pa pomaga onim siromašnim kmetskim učencem in učenkam, kjer ni niti srednje niti meščanske šole, se bodo osnovali na učiteljskih akademijah pripravni razredi za vse one dobro nadarjene nosilce, ki so dovršili sedem razredov osnovne šole.

Obligatni predmeti, ki se bodo poučevali na učiteljskih akademijah v nižjih štirih letnikih so sledeči: verouk, nemščina, en tuj jezik (event. latinščina), logika in psihologija z uvodom v zahteve učiteljskega poklica, zgodovina, zemljepis, prirodopis, kemija, fizika, matematika, prostoročno risanje z lepopisom, ročna dela, petje, muzika in telovadba. Na ženskih učiteljskih akademijah se mora pri ročnem delu posvetiti osobito pažnja šivanju in gospodinjstvu. Razen tega lbo na teh akademijah tudi več neobligatnih predmetov, da se da talentiranim gojencem prilika za večjo samozobrazbo.

V gornjih dveh letnikih bodo obligatni predmeti: zgodovina in občja teorija pedagogike, uvod v filozofijo, mladinoslovje, šolska praksa in metodika, osnovne šole, zdravstvo, priprava za izobraževalno delo v nadaljevalnih šolah, šolska higijena, mladinosko skrbstvo, ustavoznanstvo in šolsko zakonoslovje, domovinoznanstvo, prirodopis s posebnim ozirom na ožjo domovino in telovadba.

Razen tega bodo v višjih dveh letnikih poučevane tudi skupine od treh predmetov tkzv. »Wahlpflichtfächer«, od katerih si mara izbrati vsak gojence vsaj po eno skupino v svrhu intenzivnejše samozobrazbe in študija, da more pozneje eventualno polagati tudi izpite iz te skupine za njihove glavne šole (Hauktschulen).

Absolventom drugih srednjih šol bo dovoljen vstop v peti letnik učiteljskih akademij, ako dokažejo svojo muzikalnost in dovoljno znanje ročnih del in risanja.

Po absolviranju šestletne učiteljske akademije bo moral kandidat polagati prvi (teoretični) del usposobljenostnega izpizta, t. j. današnja matura. Spričevalo tega izpizta usposablja absolventa (»grundsätzlich«) tudi za vstop na univerzo.

Nastavniki učiteljskih akademij morajo biti samo sposobnejše učne osebe s popolno akademično izobrazbo; poučevali bodo event. tudi vseučiliški profesorji in docenti, ako jih bo mogoče dobiti. — Te akademije bodo

Vsak nadaljnji komentar se nam zdi nepotreben. Sodbo naj si ustvari vsak sam. Šolska uprava — kakor tudi politične stranke — pa naj pomislijo, kakšne »koristne« jim bode prinašalo tako prakticanje njim samim in tudi naši šoli ter po njej vzgoji našega naroda. —ski.

imle tudi posebne enoletne, polletne, večmesečne, enomesečne in tedenske tečaje in predavanja, ki bodo služila izobraževanju že v službi stoječih absolventov učiteljskih akademij in jih tako pripravljali za drugi (praktični) del usposobljenostnih izpizov, ki jih bodo kandidati polagali pred za to odločeno komisijo po dveh letih osnovnošolske službe. Tu se bodo pripravljali za svoje izpite tudi kandidatje za glavne šole. Izpit za glavne šole položiti lahko vsak učitelj po položnem praktičnem usposobljenostnem izpiztu.

Na učiteljskih akademijah se bodo osnovali tudi specialne šole in tečaji za odgojo učiteljev, ki bodo pozneje delovali na šolah za slepe, gluhe, manj nadarjene itd. Na ženskih akademijah se bodo pa osnovali po potrebi tečaji za otroške vrtnarice, za učiteljice ženskih ročnih del itd.

To so torej v kratkih potezah nove smernice za avstrijske učiteljske akademije. Na vsak način velik napredek v primeri s starimi. Seveda se bo še vse to v parlamentarnih odsekih popravilo in izboljšalo. Sedaj obstoječa učiteljska, katerih je v Avstriji 33 — in sicer 15 državnih in 18 privatnih — se bodo po naredbi sedanjega avstrijskega naučnega ministra g. Schmitza postopoma spremenila v učiteljske akademije.

Na koncu svojega članka se obračam na vse one činitele, ki bodo sodelovali v najbližji bodočnosti na reformi naših jugoslovenskih učiteljsč, z željo, naj dobro pazijo, da ne ostanemo tudi tokrat na pol poti. Reformirajmo radikalno, ne ženirajmo se vzeti od naših kulturnih sosedov vse, kar je v njihovih smernicah dobrega in kar se da prilagodi našim razmeram! Mi smo po prevratu že mnogo, mnogo popravljali, a to so bili samo malenkostni poizkusi, ki se niso obnesli, največkrat zato, ker so jih dekretirali iz različnih pisarn brez predhodnega sporazuma z zastopniki narodnega učiteljsva in drugih merodajnih faktorjev.

Dal Bog, da bi bili pri novih poizkusih srečnejši in, da bi dobili učiteljska, ki bodo odgovarjala duhu časa in praktičnim potrebam našega naroda!

Največja izbira kraasnih bluz in otroških oblek
KRIŠTOFIČ - BUČAR, LJUBLJANA, Stari trg.

Iz Zveze državnih nameščencev za Slovenijo.

ZARADA.

Ze iz navedb sledi, da ne delamo južnim krajem krivice, ko jim očitamo zarado. Oglejmo si še to zaradno polje posebej! Pri nas jemlje zarado v obliki malenkostne napitnine natakara, brivski pomočnik, pekovski vajenec, ko prinaša kruh, doli na jugu pa se vse naravnost peha za zarado: uradnik, advokat, agent. Zarada in partija, to sta dve vsemogočni, vse obvladujoči gesli.

Nekaj slučajev zarade: Inženjerji, nadzirajoč v imenu države državne ali sploh javne zgradbe, prejema za to dvojno odškodnino, in sicer od države ali javne korporacije, obenem pa še od stavbne tvrdke, ki jo nadzirajo. Za vso naklonjenost se ta po kolavdaciji izkaže še s posebnim darilom 20.000 do 40.000 Din. In potem se čudimo, če so te gradbe za državo drage, če se mostovi pri normalni obtežitvi podirajo. Sreski načelnik se tem bolj požuri z zaključitvijo »istrage« proti krivcem in s predajo istih rednemu sodišču, čim večja nagrada se mu nudi. Državni uradi v Srbiji — morda tudi kje drugje — prejema dvakrat do petkrat toliko paval za stvarne potrebščine, kakor n. pr. v Sloveniji in Dalmaciji. Tu bi se event. preostale pare točno vrnilo državnim blagajni, doli pa tvori presežek, znašajoč tisoče dinarjev, zarado. Kar mora izplačati država na potnih stroških, ostane večinoma v Srbiji, tam se razdelijo tudi dispozijski fondji, v kolikor ne gredo morda — to bo prav mali del — v inozemstvo. Zarada je tekla pri reševanju prošenj za naše državljanstvo, zarada bo tekla — ta zlati vrecel ne sme usahniti — pri podeljevanju dovoljenj za prenos lastnine med državljani na nepremičninah ob meji. Kakoga drugega smisla predmetna doščba v novem proračunu ne more imeti. Pa nehajmo z naševanji! — »Naš Glas«, glasilo Zveze drž. nam. za Slovenijo).